

ԴՈՒՐՍԸ ՀՈՎ ՈՒ ԱՆՁՐԵՒ

Թ. ՕՇԱԿԱՆԻ

Անմահաց յիսաակին:

Դուրսը հով ու անձրեւ:

Ի՞նչ անուշ թխուրտիւն մը կը քանձառնայ իրերուն տուրջ, կը փոշարէկ երեւոյթները, կը լեցնէ ամէն բան: Մեղաւոր ու սուրբ հոգի մը կը հեկեկայ հովին մէջ, Le sanglo longue... ճիշեր, աղբսանքներ, ջրտուջօք, անեծք կայ հովին մէջ: Այս պահուն փանինքնու մահուան հառաչանքները կը խառնուին անոր: Մեռնող կոյսերու հծծիւններ, մանուկներու հոգեւաբի մումունջներ, վիրաւորներու հոնդիւններ: Համանուագն է ան բոլոր ժամանակներու աղաղակներուն, բողոքին, անեծքին, աղօթքին: Անցած ժամանակներու, հեռաւոր երկիրներու մէջ ապրած, երգած, սիրած, տառապած ու մեծցած անձանք մարդոց հեծեծանքը կայ անոր մէջ: Խաչին վրայ մեռնողին հեծքը կը լսեմ անոր մէջէն, ու ջրտուջօք անմահաց մեռած բանասեղծին, ու ճիշերը մութուած փերթոյներուն: Ու խառնուած կայ անոր աղօթքի մումունջները մայրերուն, այն խաբսեառ պարմանիներուն համար որոնք բոցերուն մէջ կը գանձալիծեն երկնքէն, ու կը հանգչին յասակը ովկեաններուն ու կը քնանան Ռուսիոյ տափաստաններու ձիւնին տակ, որոնց տրեւն վարդեր եւ շուշաններ պիտի ծաղկին, ու ներմակ աղջիկներ պիտի գան փաշելու զանոնք եւ անոնց մով իրենց կուրծքը պննելու: Ու անոնց հոգին կուտական հոգիներու շերմուքիւնը պիտի զգայ ու պիտի խայտայ ծաղիկներու մէջէն:

Ո՛վ անձանք կին, ով մայր որ այս պահուս հովին կը խառնես աղօթքիդ մումունջները այն աղուոր պատանին համար որ պիտի չդառնայ բնաւ, որուն գերեզմանին տեղը պիտի չգիտնաս ու անոր շիրիմը արցունքներովդ քրջելու սփոփանքն ալ պիտի չունենաս երբեք: Իմ հոգին ծուկնի է քեզի հետ, ծուկնի էմ տառապանքին առջեւ:

Ո՛վ նայր որուն հեծեծանքը կը լսեմ հիմա հովին մէջէն, ի գուր պիտի սպասէ ծեւաւքիւնը անոր՝ որ ծուկեալ վրայ մեծցաւ, որ իր հուռողիւնով կը լեցնէր, կ'երջանէ կայսեր տունը ու սիրօք որոնք հիմա բափուր մնացած վանդակի թխուրտիւնը ունին: Մտադիր մէջ միայն պիտի տեսնես զայն այլեւս, ու առտուն կարօտք պիտի բորբոքի ու չլազեցած գերեզման պիտի երթայ քեզի հետ:

Ո՛վ խոր կը լսեմ կարօթի հառաչանքներդ հովին մէջէն անոր համար որ կը պառկի հիմա հեռաւոր, անձանք անապասներու մէջ, որուն հետ մանկութիւնդ է հրճուել ու աներ նոյն յարկին տակ ու շուքերուն ներքեւ, նոյն նայուածքներու փայտաւրեւիքն օծուած:

Ով կին կը լսեմ կարօթի հեծեծանքդ սա հովին մէջէն անոր համար, որուն հետ սիրով զօգուեցար ու նոր բուն կազմեցիր, կը տեսնեմ թխուրտիւնդ հակած անմեղ հրճուածքին մանուկի մը որուն դէմքը չտեսաւ ան գուցէ ու պիտի չտեսնէ բնաւ եւ որ հիմա պիտի մեծնայ արեւի լոյսէն զրկուած ծաղիկի մը թփուռութեամբ:

Դուրսը հով ու անձրեւ:

Ու որքան արցունք այս անձրեւին մէջ որ այսպէս առաս կը քափի երկնքէն այս իրիկնամուտին: Բոլոր ժամանակները, բոլոր երկիրներու մէջ ապրող մարդոց արցունքը խառնուած կայ անոր մէջ: Անոր մէջ միացեր, նոյնացեր են առաջին մարդասպանին ու առաջին զոհին արցունքները, Յիսուսին ու Յուդային, սուրբերուն ու մեղաւարներուն, հորօքներուն ու սկաւներուն, բռնաւորներուն ու ստրուկներուն, տերներուն, ծառաներուն, քաղաւորներուն, մուրացիկներուն: Արցունքները բոլոր ցեղերուն ու բոլոր ժողովուրդներուն որոնք մահուել, զոհուել, վերացել են երկրին, միացեր են իրար, նոյնացեր ու քափեր են երկրի վրայ ու կը եղան հիմա այս անձրեւին մէջ, կեանք տալու, զգացում ու մտածում, սիրոյ ու վեհ վերածելու ոսկորները անոնց՝ որոնք հառաչներ խառնուած են հովին ու արցունքները անձրեւին ու մարմինները հոգին:

1943, Սրբապետ

Մ. Մ.